

Roll No. ....

139/A

Total No. of Questions : 17]

[Total No. of Printed Pages : 4

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ENVIRONMENTAL EDUCATION (Theory)

(Common for All Groups and Vocational Stream)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Two hours

Maximum marks : 45

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 139/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- (v) ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1-5 ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6-10 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 20-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11-15 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ/ਵਿਚਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਹਰੇਕ 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 80-100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (ix) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਵਿੱਚ 100% ਆਂਤਰਿਕ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ ।

1. ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਮੁਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੱਸੋ । 1
2. ਸਫ਼ੇਦ ਬਾਘਾਂ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਚਿੜੀਆ ਘਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ? 1
3. CFL ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 1
4. 'ਨਕਦੀ ਫ਼ਸਲਾਂ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1
5. 'ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਫ਼ਸਲੀ' ਵੇਲੇ ਕਣਕ ਨਾਲ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਫ਼ਸਲਾਂ ਬੀਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ? 1

139/A-SS

[Turn over

6. ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ । 2
7. ਜਲ-ਚੱਕਰ ਕੀ ਹੈ ? 2
8. ਚੰਗੀ ਸਿੱਟੀ ਦੇ ਦੋ ਲੱਛਣ ਲਿਖੋ । 2
9. ਮੱਧ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ 'ਨਰਮਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ' ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ? 2
10. ਈਕੋ ਮਾਰਕ ਸਕੀਮ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ? 2
11. ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ, ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਬਆਹਾਰੀ ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 4
12. ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀ ਹੈ ? 4
13. CPCB ਦੇ ਚਾਰ ਕੰਮ ਲਿਖੋ । 4
14. ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੇ ਕੀ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ ? 4
15. ਅਸੀਂ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? 4
16. ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ? 5
- ਜਾਂ
- ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ-ਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 5
17. 'ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਢੰਗ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।' ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ । 5
- ਜਾਂ
- ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ? ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 5

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **139/A** अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- (v) प्रत्येक 1 अंक वाले प्रश्न सं. 1-5 बहुत छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 10 शब्दों में हो।
- (vi) प्रश्न सं. 6-10 प्रत्येक 2 अंकों वाले छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 20-30 शब्दों में हो।
- (vii) प्रश्न सं. 11-15 प्रत्येक 4 अंकों वाले लम्बे/मध्यम उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50-60 शब्दों में होगा।
- (viii) प्रश्न सं. 16-17 प्रत्येक 5 अंकों वाले लम्बे उत्तर वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 80-100 शब्दों में होगा।
- (ix) प्रश्न सं. 16-17 में 100% आन्तरिक चयन होगा।

1. मनुष्य की कोई दो मौलिक आवश्यकताएं बताइये । 1
2. सफेद टाइगर के लिए कौन-सा चिड़ियाघर प्रसिद्ध है ? 1

139/A-SS

3. CFL का पूरा नाम लिखें। 1
4. 'नकदी फसलों' से क्या अभिप्राय है ? 1
5. 'मिश्रित खेती' के समय गेहूँ के साथ कौन-सी दो फसलें उगाई जाती हैं ? 1
6. शाकाहारी की परिभाषा दो। 2
7. जल-चक्र क्या है ? 2
8. अच्छी मिट्टी के दो लक्षण लिखें। 2
9. "नर्मदा योजना" के निर्माण का मध्य प्रदेश में किन्होंने विरोध किया ? 2
10. ईको मार्क की स्कीम सबसे पहले कौन-से देश में और कब शुरू की गई ? 2
11. अपने इर्द-गिर्द रहने वाले शाकाहारी, मांसाहारी और सर्वभक्षी जंतुओं के नाम लिखें। 4
12. चिपको आन्दोलन क्या है ? 4
13. CPCB के चार कार्य लिखें। 4
14. रासायनिक उर्वरकों के क्या दुष्प्रभाव हैं ? 4
15. हम संसाधनों को किस प्रकार संरक्षित कर सकते हैं ? 4
16. भूमिगत जल की क्या महत्ता है ? 5
- अथवा
- जीव-जन्तुओं से सम्बन्धित आर्थिक महत्त्व के बारे में विस्तारपूर्वक वर्णन करें। 5
17. 'विकास का वर्तमान ढंग पर्यावरण को बर्बाद कर देगा' बर्बाद झीजिए। 5
- अथवा
- जंगली जीवन के प्रति लोगों के परस्पर झगड़े के क्या कारण हैं ? इसको कैसे समाप्त किया जा सकता है ? 5

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **139/A** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialized as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) All questions will be compulsory.
- (v) Question No. 1-5 are very short answer type questions carrying 1 mark each. Answer to each question will be approximately in 10 words.
- (vi) Question No. 6-10 are short answer type questions carrying 2 marks each. Answer to each question will be approximately in 20-30 words.
- (vii) Question No. 11-15 are long/medium answer type questions carrying 4 marks each. Answer to each question will be approximately in 50-60 words.

(viii) Question No. 16 and 17 are long answer type questions carrying 5 marks each. Answer to these questions will be approximately in 80-100 words.

(ix) In Question No. 16 and 17, there will be 100% internal choice.

1. List any two basic needs of a man.	1
2. Name the Zoo famous for white tigers.	1
3. Write full form of C F L.	1
4. What is meant by 'Cash Crops' ?	1
5. Which two crops are grown with wheat, at the time of mixed farming ?	1
6. Define Herbivorous animals.	2
7. What is water-cycle ?	2
8. Write two features of good soil.	2
9. Who opposed the construction of "Narmada Project" in Madhya Pradesh ?	2
10. In which country and when, Eco-Mark-Scheme was initially started ?	2
11. Write the names of herbivores, carnivores and omnivores of your locality.	4
12. What is Chipko Movement ?	4
13. Write four functions of C P C B.	4
14. What are the ill effects of Chemical Fertilizers ?	4
15. How can we conserve the resources ?	4
16. What is the importance of underground water ?	5
or	
Describe the economic potential of animals in detail.	5
17. 'Current model of development will lead to destruction of environment.' Discuss.	5
or	
What are the reasons of wildlife-people's conflict ? How it can be mitigated ?	5